

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА  
ЦЕНТАР ЗА СТРУЧНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУКА  
НАСТАВНА ПРОГРАМА

# ХИГИЕНА СО ЗДРАВСТВЕНО ВОСПИТУВАЊЕ

I ГОДИНА

***ЗДРАВСТВЕНА СТРУКА***

*Медицинска сестра, забен техничар, фармацевтски лабораториски  
техничар, медицински лабораториски техничар, физиотерапевтски  
техничар*



Скопје, 2008 година

## **1. ИДЕНТИФИКАЦИОНИ ПОДАТОЦИ**

**1.1. Назив на наставниот предмет: *ХИГИЕНА СО ЗДРАВСТВЕНО ВОСПИТУВАЊЕ***

**1.2. Образовен профил и струка:**

**1.2.1. Образовен профил: *медицинска сестра, забен техничар, фармацевтски лабораториски техничар, медицински лабораториски техничар, физиотерапевтски техничар***

**1.2.1. Струка: *ЗДРАВСТВЕНА***

**1.3. Диференцијација на наставниот предмет**

**1.3.1. Стручно образование -заеднички предмет за структурата**

**1.4. Година на изучување на наставниот предмет: *ПРВА***

**1.5. Број на часови на наставниот предмет**

**1.5.1 Број на часови неделно: 2 часа**

**1.5.2 Број на часови годишно: 72 часа**

**1.6. Статус на наставниот предмет: *ЗАДОЛЖИТЕЛЕН***

## 2. ЦЕЛИ НА НАСТАВНИОТ ПРЕДМЕТ

На крајот од образовниот процес, ученикот треба:

- да **стекне** основни теоретски знаења за здрав начин на живеење;
- да се **здобие** со теоретски знаења за превентивните мерки во спречувањето на појавата и ширењето на заразните, незаразните и професионалните заболувања;
- правилно да **применува** стручна терминологија;
- да ги **применува** принципите и методите на здравственото воспитување во превенцијата на болестите и унапредувањето на здравјето;
- да **развија** одговорен однос за сопственото здравје и здравјето на другите;
- да **стекнува и развива** навики за одржување на здрава животна средина;
- да ги **интегрира и надоградува** теоретските знаења во натамошното образование;
- да ги **применува** теоретските знаења во секојдневната практика;
- да **развија** позитивен став кон тимската работа и да ја **почитува** индивидуалноста на другите.

## 3. ПОТРЕБНИ ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА

За успешно совладување на зацртаните цели потребни се предзнаења од наставниот предмет биологија изучуван во основното образование.

## 4. ОБРАЗОВЕН ПРОЦЕС

### 4.1. Структурирање на содржините за учење

Тематски целини	Бр. час.	Конкретни цели	Дидактички Насоки	Корелација меѓу тематски целини и предмети
<p><b>1. ЗДРАВСТВЕНО ВОСПИТУВАЊЕ И ПРОМОЦИЈА НА ЗДРАВЈЕТО</b></p> <p><b>Здравје и болест</b></p> <p><b>Промоција на здравјето</b></p> <p><b>Здравствено воспитување</b></p>	8	<p><i>Ученикот:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- да ги <b>дефинира</b> поимите: промоција на здравјето, здравје и болест и да ја <b>објасни</b> нивната содржина;</li> <li>- да <b>објаснува</b> принципи и методи во здравственото воспитување;</li> <li>- да <b>применува</b> здравствено - воспитни методи и принципи во активностите со врсни-ците;</li> <li>- да ги <b>идентификува</b> здравствено-воспитните средства;</li> <li>- самостојно да <b>изработува</b> здравствено - воспитни средства;</li> <li>- да <b>учествува</b> во проекти со здравствено - воспитна содржина.</li> </ul>	<p><b>Демонстрација на:</b> слики, брошури, флаери, постери и др.</p> <p><b>Работа во групи:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- изработка на здравствено - воспитни средства (летоци, флаери, плакати и др.).</li> </ul> <p><b>Посета на</b> здравствени установи - диспанзери.</p> <p><b>Презентирација:</b> Апликативен софтвер со примери од секојдневниот живот.</p>	<p><b>Биологија:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- содржини од основно образование.</li> </ul>

Тематски целини	Бр. час.	Конкретни цели	Дидактички Насоки	Корелација меѓу тематски целини и предмети
<p align="center"><b>2. ЛИЧНА ХИГИЕНА</b></p> <p><b>2.1. Градба и функција на кожата</b></p> <p><b>2.2. Одржување на хигиената на рацете, нозете, телото, косата и усната празнина</b></p> <p><b>2.3. Улога и хигиенско значење на облеката и обувките</b></p> <p><b>2.4. Хигиена на половите органи, контрацепција и контрацептивни средства</b></p>	<p align="center"><b>10</b></p>	<p><i>Ученикот:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- да <b>објаснува</b> градба и функција на кожата, постапките за одржување на личната хигиена, хигиенското значење на облеката и обувките, хигиената на половите органи и контрацепцијата;</li> <li>- да <b>идентификува</b> последици од несоодветно одржување на личната хигиена, половите болести и непознавањето на контрацепцијата; <ul style="list-style-type: none"> <li>- правилно да ги <b>применува</b> стекнатите информации за одржување на сопственото здравје и здравјето на другите;</li> </ul> </li> <li>- да <b>делува</b> здравствено-воспитно во својата околина;</li> <li>- да <b>изработува</b> проекти.</li> </ul>	<p><b>Дискусии</b> за:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- за сите аспекти на личната хигиена, половото здравје и планирањето на семејството.</li> </ul> <p><b>Презентација</b> на :</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- слики, постери, видео записи.</li> </ul> <p><b>Симулација</b> во пар: здравствен работник-болен</p> <p><b>Играње на туѓа улога</b></p> <p><b>Изработка</b> на проекти и анкети.</p>	<p><b>Биологија:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- содржини од основно образование</li> </ul> <p><b>Анатомија :</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- анатомија на кожата, усната празнина и половите органи</li> </ul> <p><b>Физиологија:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- физиологија на кожата, усната празнина и половите органи.</li> </ul>

Тематски целини	Бр. час.	Конкретни цели	Дидактички Насоки	Корелација меѓу тематски целини и предмети
<p data-bbox="302 509 516 574"><b>3. МЕНТАЛНА ХИГИЕНА</b></p> <p data-bbox="235 672 590 769"><b>3.1. Поим за ментално здравје и ментална хигиена</b></p> <p data-bbox="235 878 579 1045"><b>3.2. Болести на зависност, причини за настанување, лекување и превенција</b></p> <p data-bbox="256 1187 569 1289"><b>3.3. Психички стрес и психосоматски заболувања</b></p>	<p data-bbox="638 509 674 537"><b>12</b></p>	<p data-bbox="722 509 869 537"><i>Ученикот:</i></p> <ul data-bbox="722 558 1136 1370" style="list-style-type: none"> <li>- да <b>дефинира</b> поими: ментално здравје, ментална хигиена, здрава и стабилна личност, зависност, дрога, психички стрес, психосоматска болест;</li> <li>- да <b>идентификува</b> причини што доведуваат до зависност и психички стрес;</li> <li>- да <b>опишува</b> стабилна личност и мерки за превенција на болестите на зависност и психички стрес;</li> <li>- да ги <b>применува</b> стекнатите знаења во чувањето и унапредувањето на сопственото здравје и здравјето на другите.</li> </ul>	<p data-bbox="1163 477 1352 505"><b>Дискусии</b> за:</p> <p data-bbox="1163 509 1457 688">Сите аспекти на менталната хигиена, болестите на зависност и превенција.</p> <p data-bbox="1163 737 1436 764"><b>Презентација</b> на :</p> <p data-bbox="1163 769 1478 883">Апликативен софтвер, брошури, флаери и постери.</p> <p data-bbox="1163 932 1478 1110"><b>Посета</b> на Установи кои се занимаваат со превенција и лекување на болестите на зависност.</p> <p data-bbox="1163 1159 1373 1187"><b>Интервју</b> со :</p> <p data-bbox="1163 1192 1415 1289">Терапевт-лекар специјалист за ментална хигиена.</p> <p data-bbox="1163 1305 1478 1403"><b>Изработка на проекти</b> на тема болести на зависност.</p>	<p data-bbox="1516 509 1688 537"><b>Биологија:</b></p> <p data-bbox="1516 542 1751 570">- нервен систем.</p> <p data-bbox="1516 639 1688 667"><b>Анатимија:</b></p> <p data-bbox="1516 672 1730 753">- анатомија на нервен систем</p> <p data-bbox="1516 818 1709 846"><b>Физиологија:</b></p> <p data-bbox="1516 850 1751 915">- физиологија на нервен систем.</p>

Тематски целини	Бр. час.	Конкретни цели	Дидактички Насоки	Корелација меѓу тематски целини и предмети
<p style="text-align: center;"><b>4. УЧИЛИШНА ХИГИЕНА</b></p> <p><b>4.1. Поим за училишна хигиена</b></p> <p><b>4.2. Основни карактеристики на психо-физичкиот раст и развој на учениците</b></p> <p><b>4.3. Хигиенски стандарди за училишен простор и наставни средства</b></p> <p><b>4.4. Патологија на училишната возраст</b></p>	12	<p><i>Ученикот:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- да <b>објаснува</b> значење на училишна хигиена, поими статурално и пондерално растење и основните карактеристики на психофизичкиот раст и развој на учениците;</li> <li>- да го <b>согледа</b> значењето на хигиенските стандарди во училишната хигиена за здравјето на учениците;</li> <li>- да ги <b>истражува</b> хигиенските стандарди во сопственото училиште;</li> <li>- да ги <b>идентификува</b> несоодветните хигиенски стандарди;</li> <li>- да ги <b>поврзе</b> несоодветните стандарди со појавата на болести кај учениците;</li> <li>- да ги <b>применува</b> стекнатите знаења во секојдневниот живот.</li> </ul>	<p><b>Демонстрација</b> на:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- слики и видео материјали од патологија на училишна возраст.</li> </ul> <p><b>Истражување:</b></p> <p>стандардите во училиштето.</p> <p><b>Посета</b> на:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- друго училиште и диспанзер за училишни деца.</li> </ul>	<p><b>Биологија:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-содржини од основно образование.</li> </ul> <p><b>Анатомија:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- анатомија на локомоторен ссстем.</li> </ul> <p><b>Физиологија:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-физиологија на локомоторен систем, на видот и слухот.</li> </ul>

Тематски целини	Бр. час.	Конкретни цели	Дидактички Насоки	Корелација меѓу тематски целини и предмети
<p><b>5. ХИГИЕНА НА ИСХРАНАТА</b></p> <p><b>5.1. Улога на исхраната за здравјето на човекот</b></p> <p><b>5.2. Заболувања поврзани со неправилна исхрана</b></p> <p><b>5.3. Чување и конзервирање на храната</b></p>	<p>14</p>	<p><i>Ученикот:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- да ја <b>објасни</b> улогата на исхраната и хранливите материи за здравјето на човекот;</li> <li>- да ги <b>идентификува</b> природните извори на протеини, масти, јагленхидрати, витамини и минерали;</li> <li>- да ги <b>опише</b> болестите поврзани со неправилна исхрана и конзумирање на расипана храна;</li> <li>- да ги <b>познава</b> методите за преработка, чување и конзервирање на храната;</li> <li>- да ги <b>применува</b> стекнатите знаења во секојдневниот живот.</li> </ul>	<p><b>Дискусии</b> за:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Правилен режим на исхрана.</li> <li>- Болести поврзани со неправилна исхрана.</li> <li>- Преработка, чување и конзервирање на храната.</li> </ul> <p><b>Презентација</b> на: слики, постери ,табели, видео материјали.</p> <p><b>Демонстрација</b> на: техника и технологија за подготовка на оброк од здрава храна.</p> <p><b>Истражување</b> за: Хигиенските навики во исхраната на врсниците.</p> <p><b>Изложба</b> за здрава храна.</p>	<p><b>Биологија:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- содржини од основно образование</li> </ul> <p><b>Анатомија:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- анатомија на дигестивен систем</li> </ul> <p><b>Физиологија:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- физиологија на дигестивен систем и метаболизам на материите.</li> </ul>



Тематски целини	Бр. час.	Конкретни цели	Дидактички Насоки	Корелација меѓу тематски целини и предмети
<p><b>6. КОМУНАЛНА ХИГИЕНА</b></p> <p><b>6.1. Хигиена на воздухот</b></p> <p><b>6.2. Хигиена на водата за пиење</b></p> <p><b>6.3. Хигиена на отпадните води и отпадните материји</b></p>	8	<p><i>Ученикот:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- да ги <b>објасни</b> составот и значењето на воздухот, водата за пиење, земјиштето, отпадните води и отпадните материји;</li> <li>- да ги <b>идентификува</b> изворите и материите, што ја загадуваат животната средина;</li> <li>- да ги <b>класифицира</b> водоснабдителните објекти, методите и средствата за пречистување на водата за пиење и отпадните води, воздухот и земјиштето;</li> <li>- да <b>изработува</b> проекти за штетните ефекти и последици од загадувањето на околината;</li> <li>- да ги <b>применува</b> стекнатите знаења во секојдневниот живот;</li> <li>- да <b>влијае</b> врз формирањето на еколошката свест кај врсниците.</li> </ul>	<p><b>Презентација</b> на:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- видео записи, постери, флаери, табели и друг едукативен материјал.</li> </ul> <p><b>Дебата на тема:</b> загадувањето на животната средина или еколошка свет.</p> <p><b>Работа на групни проекти.</b></p> <p><b>Посета</b> на установи и институции кои се занимаваат со чување и заштита на животната средина.</p> <p><b>Презентација и евалуирање</b> на проектите.</p>	<p><b>Биологија:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- содржини од основно образование.</li> </ul>

Тематски целини	Бр. час.	Конкретни цели	Дидактички Насоки	Корелација меѓу тематски целини и предмети
<p><b>7. ХИГИЕНА НА ТРУДОТ</b></p> <p><b>7.1. Поим и значење на хигиената на трудот</b></p> <p><b>7.2. Професионални заболувања</b></p> <p><b>7.3. Превенција на професионалните заболувања и заштита на работното место</b></p>	<p><b>8</b></p>	<p><i>Ученикот:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- да го <b>објасни</b> значењето на хигиената на трудот и дејството на штетните агенсии врз здравјето на работниците;</li> <li>- да ги <b>идентификува</b> штетните агенсии во работната средина, средствата и мерките за заштита од истите и најчестите професионални заболувања;</li> <li>- да <b>изработува</b> проекти во врска со професионални заболувања кај здравствените работници;</li> <li>- да ја <b>согледа</b> улогата и значењето на диспанзерот за трудова медицина;</li> <li>- да ги <b>применува</b> стекнатите знаења при изведување на практичната настава и во текот на феријалната пракса.</li> </ul>	<p><b>Презентација</b> на: слики, графикони, видеозаписи.</p> <p><b>Организирање</b> на : - индивидуално истражување со менторско водење; - посета на индустриски објект (погон) и разговор со работниците во автентични услови; - посета на диспанзер за трудова медицина.</p> <p><b>Демонстрирање</b> на: заштитни средства и техника на нивно применување.</p>	<p><b>Анатомија:</b> - анатомија на кожа, респираторен систем, дигестивен, нервен систем и анатомја на око и уво.</p> <p><b>Физиологија:</b> - физиологија на кожа, респираторен, дигестивен, нервен систем, око и уво и циркулација и метаболизам на материите.</p>

## 4.2. Наставни методи и активности за учење

Основни методи кои ќе се применуваат во наставата по хигиена со здравствено воспитување се: **насочено водена дискусија, објаснување, демонстрација, дискусија, учење преку сопствено откривање.**

**Активности на ученикот: дискутира, дебатира, набљудува, открива, споредува, применува, истражува, работи на проекти** и сл.

**Активности на наставникот: планира, организира, демонстрира, дискутира, објаснува, инструира, поставува прашања, презентира, евалуира и др.**

### 4.2. Организација и реализација на наставата

Воспитно-образовната работа по овој наставен предмет се реализира во специјализирана училница, кабинет за здравствено воспитување. Наставниот предмет е застапен со **два часа неделно**, во две полугодија.

### 4.4. Наставни средства и помагала

За поефикасно постигнување на целите од овој наставен предмет, а во рамките на реализацијата на предвидените активности, потребни се следниве средства, помагала и литература:

#### 4.4.1. Средства и помагала

- Аудио и видео опрема, графоскоп, компјутер, дискети, компакт дискови;
- постери, слики, флаери и друг едукативен материјал.

#### 4.4.2. Литература за ученикот и наставникот

- учебник по хигиена со здравствено воспитување;
- дидактички материјали;
- дополнителна стручна литература од областа на хигиената и здравственото воспитување;
- литература од областа на дидактиката.

## **5. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГНУВАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ**

Оценувањето на постигнувањата на учениците се врши континуирано во текот на целата учебна година врз основа на знаењата на учениците, кои кореспондираат со конкретните цели наведени во програмата. Оценката по предметот хигиена со здравствено воспитување треба да биде резултат на *континуирано следење* на ученикот, како во поглед на стекнатите знаења и реализираните активности, така и на позитивните промени на личноста на ученикот. При оценувањето се зема во предвид: активноста, интересот, залагањето, уредноста, учеството во индивидуални и групни проекти, односот кон соучениците, персоналот во установите што се посетуваат, наставните средства и помагала и др.. Оценувањето може да се реализира усно, преку тестови на знаења, индивидуални или групни проектни активности и сл..Оценката треба да се соопшти јавно. Во текот на едно полугодие ученикот треба да добие најмалку две оценки.

## **6. КАДРОВСКИ И МАТЕРИЈАЛНИ ПРЕДУСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА**

### **6.1. Основни карактеристики на наставникот**

Покрај условите пропишани со Законот за средно образование, наставникот треба да ги поседува следниве персонални, професионални и педагошки карактеристики: да е физички и психички здрав, да нема говорни мани, да е комуникативен, да ја сака педагошката работа, да е добар организатор, креативен, подготвен за примена на иновациите во воспитно-образовната работа и да има позитивен став кон учениците.

### **6.2. Стандард за наставен кадар**

Наставата по предметот *хигиена со здравствено воспитување* ја реализираат кадри со завршени студии по:

1. Медицина
2. стоматологија

Наставниците треба да поседуваат педагошка-психолошка и методска подготовка.

## **7. ДАТУМ НА ИЗРАБОТКА И НОСИТЕЛИ НА ИЗРАБОТКАТА НА КУРИКУЛУМОТ**

### **7.1. Датум на изработка: јуни, 2005 година**

**7.2. Состав на работната група:**

**1. Гордана Донева-Атанасоска**, советник-Биро за развој на образованието, Скопје-раководител

**2. Д-р Зденка Ристеска**, ДСМУ “Д-р Панче Караџозов“, Скопје-член

**3. Д-р Снежана Бинчева - Колевска**, ДСМУ “Д-р Панче Караџозов“ Скопје-член

Превземена: март 2008 година

**8. ПОЧЕТОК НА ПРИМЕНА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА**

**8.1. Датум на започнување: септември 2008 година.**

**Наставната програма по ХИГИЕНА СО ЗДРАВСТВЕНО ВОСПИТУВАЊЕ ја одобри**

**(донесе) министерот за образование и наука со решение бр. 11-4189/2 од 19.07 2005 година**